

техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка ; [відп. ред. О. В. Нанка]. – Харків : ХНТУСГ, 2021. – Вип. 211 Інноваційне, технічне та технологічне забезпечення галузі тваринництва. С.82-83.

УДК 638.1

КОНСТРУКТИВНІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УЛОВЛЮВАЧІВ ДЛЯ БРОДЯЧИХ РОЇВ

Шабля В.П., д.с.-г.н. професор
(*Державний біотехнологічний університет*)

Останніми роками у галузі бджільництва України склалася ситуація, за якої наша країна займає лідируючі позиції в Європі та світі за обсягами виробництва та експорту меду, що свідчить про суттєву прибутковість цього виду бізнесу [1].

З огляду на цю сприятливу економічну тенденцію, велику зацікавленість у фахівців та потенційних інвесторів викликають можливості швидкого нарощування кількості бджолосімей. І найбажаніше для них, щоб цей процес здійснювався за мінімальної кількості витрачених коштів та ресурсів та не зменшував медової продуктивності пасік.

На перший погляд, таке завдання може здатися недосяжним та навіть фантастичним. Але аналіз сучасного стану бджільництва спільно з біологічними особливостями бджолиних сімей та багаторічним досвідом автора у справі відловлювання бродячих роїв дають підстави припустити, що існує, як мінімум, один досить перспективний спосіб швидко й без вкладення великих коштів збільшити кількість бджолосімей.

Вихідним пунктом може слугувати кількість бджолосімей в Україні. Станом на 6 жовтня 2021 року в Україні офіційно зареєстровано 2 236 144 бджолосімей [2]. А згідно з підрахунками вітчизняних науковців, разом з незареєстрованими дрібними присадибними пасіками на теренах України мешкає більше 3,7 млн. бджолиних сімей [3].

Природнім способом розмноження бджолосімей є роїння, уникнути якого, незважаючи на всі зусилля передових бджолярів, не вдається. Що вже говорити про бджолярів-аматорів. І якщо прийняти середній, за даними колективу авторів [4], відсоток сімей, що приходять у роївий стан, рівним 33%, то виходить, що в Україні щороку роїться порядку 1,22 мільйона бджолосімей. Якщо кожна така сім'я вдіпустить по 2 рої (за середніми даними тих же авторів [4]), то загальна річна кількість роїв в Україні сягне 2,44 млн. І навіть якщо бджолярам вдасться ввіймати або штучно відроїти половину таких роїв, все одно близько 1,22 мільйона роїв щороку виявляються бродячими. А це в рази більше, ніж виробляється в Україні, наприклад, бджолопакетів.

Долі таких роїв дуже різні: частина з них оселяються в дуплах дерев, порожніх ємностях та конструкціях, інша стає здобиччю здебільшого людей, які про бджільництво мають дуже приблизні уявлення. Основна маса таких

роїв, зазвичай, або не приносять суттєвої користі людям, або з часом просто гинуть. З моєї точки зору, це вкрай нераціональне витрачання наявних і досить перспективних ресурсів.

Стверджую це як людина, яка більше 25 років займається відловлюванням бродячих роїв. Використовую їх як для поповнення пасіки новими сім'ями, так і для підсилення наявних бджолосімей. Але незважаючи на солідний досвід, все ж вважаю, що потенціал бродячих роїв використовується вкрай незадовільно.

У своїй діяльності я використовував уловлювачі роїв різних конструкцій, розмірів, вигляду; по-різному їх комплектував, розташовував у різних місцях та в різні строки. У результаті отримував неоднакові результати.

Напевно, прийшов час узагальнити досвід відловлювання бродячих роїв та провести дослідження щодо цього маловивченого напрямку в бджільництві.

Почати пропоную з організації досліджень щодо конструкції уловлювача роїв, у зв'язку з чим можу виділити кілька проблем:

1. Матеріали, з яких виготовляють уловлювачі роїв;
2. Об'єм уловлювача;
3. Конструкція уловлювача, включно з:
  - розміром, формою, кількістю, обладнанням і розміщенням льотків;
  - вентиляційною системою;
  - захистом від опадів, вітру та сонця;
  - пристроями для зручного підвішування, зняття та перенесення;
4. Розмір та розміщення рамок чи іншого обладнання всередині уловлювача.

До вирішення наступних перелічених вище проблемних моментів можна буде приступати після вирішення питань по конструкції уловлювача бджолиних роїв.

Перелічені проблемні питання, за умови їх науково-обґрунтованого вирішення, можуть зробити процес відловлювання бродячих роїв більш зручним та ефективним. А це стане запорукою повнішого використання такого перспективного резерву бджільництва.

Список літератури

1. Шабля В.П., Сиромятников Ю.М. Відновлення напрямку бджільництва в Харківському національному технічному університеті сільського господарства ім. Петра Василенка // Вісник ХНТУСГ ім. П.Василенка. Технічні науки: збірник / – Харків: ХНТУСГ, 2021. – Вип. 211 – Інноваційне, технічне та технологічне забезпечення галузі тваринництва. – С. 106-108.

2. Електронний ресурс: <https://brdo.com.ua/top/ukrayinski-pasichnyky-vyhodyat-iz-tini-zroslo-kilkist-zareyestrovanyh-pasik-i-bdzholosimej/>

3. Бізнес-план "Розведення бджіл у фермерському господарстві" // Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. – Львів, 2012. Електронний ресурс: https://loda.gov.ua/upload/users_files/21/upload/Biznes_propozutsii/B_znes%20bdzh_1_nYctvo2.doc

4. Богдан М.К., Кірович Н.О., Ясько В.М., Петренко С.О., Котляр Є.О. Селекція та розведення бджіл: посібник. – Одеса: Бондаренко М. О., 2017. – 228 с. ISBN 978-617-7424-82-5.

УДК 638.145.52

ВПЛИВ ВІДБИРУ ПРОПОЛІСУ НА ЗИМІВЛЮ БДЖІЛ **Бєлих О.В., здобувач**

(Харківський державний біотехнологічний університет)

У вулику медоносні бджоли використовують прополіс для закриття щілин, зменшення льотків, полірують ним стінки сотів, проклеюють полотняну стелю, просочують рамки і внутрішні стінки свого житла. Прополіс має бактерицидну дію, відіграє захисну роль від шкідливих мікроорганізмів. За його допомогою бджоли «бальзамують» вбитих ними мишей або великих комах, що проникають у вулик.

В даний час наукою підтверджено високу біологічну активність прополісу [1, 2], у зв'язку з чим значно підвищився попит на цей вид галузевого продукту. Закупівельні ціни на прополіс дуже зросли, і його збирання в економічному плані для бджолярів має досить велике значення. Лікувальні установи використовують його для приготування лікарських засобів у найрізноманітніших формах виробництва [3], у тому числі для лікування COVID-19 [4, 5, 6, 7]. Прополіс входить до складу деяких косметичних кремів, зубних паст, використовується для ароматизації мила.

В останні роки пасічники для збирання прополісу все частіше почали застосовувати різні розбірні решітки, виготовлені з тонких рейок зі щілинами. Просвіти між рейками решітки бджоли змушені закладати прополісом.

Мета роботи полягала в тому, щоб вивчити вплив відбору прополісу на життєдіяльність бджолиних сімей [8]. Дослідження проводили в умовах східного Лісостепу України з 2019 по 2020 роки.

Для досліду використовувалися бджоли у кількості 10 сімей. У сім'ях використовували маток, виведених у 2018 році на племінній пасіці Геннадія Ізмайлова (Україна, UA), які були нащадками F12 від Kangaroo98R. Порода Buckfast веде свій початок від чистої лінії Ligurica (imp. Peter Davis, Kang. Island). Умови догляду та утримання дослідних бджолиних сімей були ідентичними [9]. Клімат району помірно континентальний, характерний для східного Лісостепу України [10].

Дослідній групі поміщали пластмасові решітки поверх рамок вулика (Рис.1.). Решітки замінили через кожні 10 днів. У результаті від кожної сім'ї було отримано загалом по 726 г прополісу за сезон.

Збір прополісу з контрольних вуликів проводили, як правило, навесні та восени. Робили це шляхом зіскоблювання стамескою з пластмасової решітки, плічок і фальців рамок під час огляду гнізда та відкачування меду з верхніх брусків рамок. Запрополісовані холстики знімали з вуликів восени під час